

Industrija osiguranja u Hrvatskoj

Ćurić, Luka

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Organization and Informatics / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet organizacije i informatike**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:211:696494>

Rights / Prava: [Attribution 3.0 Unported](#)/[Imenovanje 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-09**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Organization and Informatics - Digital Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
VARAŽDIN**

Luka Ćurić

**INDUSTRIJA OSIGURANJA U
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Varaždin, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET ORGANIZACIJE I INFORMATIKE
V A R A Ž D I N

Luka Ćurić

Matični broj: 41995/13-I

Studij: Informacijski sustavi

INDUSTRIJA OSIGURANJA U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Mentorica:

Prof. dr. sc. Klačmer Čalopa Marina

Varaždin, rujan 2020.

Luka Ćurić

Izjava o izvornosti

Izjavljujem da je moj završni/diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio drugim izvorima osim onima koji su u njemu navedeni. Za izradu rada su korištene etički prikladne i prihvatljive metode i tehnike rada.

Autor potvrdio prihvaćanjem odredbi u sustavu FOI-radovi

Sažetak

U ovom radu bavit ćemo se industrijom osiguranja u Republici Hrvatskoj. Na početku rada opisat će se što su osiguravajuća društva, kako posluju i ostvaruju svoj profit te podjela osiguranja koja osiguravajuća društva nude na životna i neživotna osiguranja. Nakon toga navest će se osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj i kako oni posluju u razdoblju prije i nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Također će se analizirati kako osiguravajuća društva posluju izvan Republike Hrvatske. Na koja tržišta su najviše usmjereni, a na koja najmanje. Republika Hrvatska postala je punopravna članica Europske unije 2013. godine i analizom financijskih izvješća pojedinih osiguravajućih društava utvrdit će se jesu li oni ulaskom Hrvatske u Europsku uniju financijski napredovali ili su ostali na razinama od prije ulaska u EU. Nakon provedenih analiza moći će se utvrditi kako su poslovala osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj prije i nakon ulaska u Europsku uniju. Jesu li uspjeli povećati opseg svog posla i proširiti se na tržišta Europske unije.

Ključne riječi: Republika Hrvatska; Europska unija; Neživotno osiguranje; Osiguravajuća društva; Životno osiguranje;

Sadržaj

Sadržaj	iii
1. Uvod.....	1
2. Osnove osiguranja	2
2.1. Obilježja ugovora o osiguranju	2
2.2. Podjela osiguranja na životno i neživotno osiguranje.....	3
3. Osiguravajuća društva	11
3.1. Podjela društva za osiguranje u Republici Hrvatskoj	11
3.2. Poslovanje i profit osiguravajućih društava	14
3.3. HANFA – nadzor nad osiguravajućim društvima.....	20
3.4. Poslovanje osiguravajućih društava nakon ulaska RH u EU	20
4. Kako posluju osiguravajuća društva izvan RH – kategorizacija rizika.....	22
4.1. Tržišta na koja su najviše usmjerena osiguravajuća društva.....	24
4.2. Premija osiguravajućih društava u RH u 2020. godini	25
5. Zaključak.....	26
Popis literature	27
Popis tablica	28

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je Industrija osiguranja u Republici Hrvatskoj. Na samom početku rada će biti izloženo što je osiguranje, koja je njegova uloga u suvremenom društvu te što je ugovor o osiguranju i koje su njegove odrednice. Nadalje, govorit ćemo o samoj podjeli osiguranja koje se dijeli na životna i neživotna te njihovim karakteristikama. Zatim će se reći nešto više o svakom pojedinom osiguravajućem društvu. Na temelju financijskih izvještaja, poslovanje osiguravajućih društava i njihov profit bit će prikazan u obliku tablica. Osiguravajuća društva imaju iznimno bitnu ulogu u preuzimanju i disperziji rizika u društvu te su kao takva temeljni dio suvremenih financijskih sustava. Ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju utjecao je na promjenu poslovanja osiguravajućih društava. U ovom završnom radu referirat ćemo se na anketu koja je ispitivala zadovoljstvo ispitanika o tim promjenama. Osim poslovanja osiguravajućih društava unutar Republike Hrvatske, poslovanje međunarodnih osiguravajućih društava s naglaskom na rizike biti će objašnjeni. Osiguravajuća društva imaju značajan utjecaj na tržištima pojedinih država članica EU te ćemo se naposljetku usmjeriti na njihovu profitabilnost.

2. Osnove osiguranja

Razvoj naprednijih oblika osiguranja započinje u vrijeme kad čovjek spoznao da se udruživanjem u zajednicu rizika smanjuje pojedinačni rizik i omogućuje ekonomski jednostavnija zaštita od različitih opasnosti. Tako je od primitivnih oblika samopomoći u slučaju materijalnih i ljudskih gubitaka postupno dolazilo do suvremenog i organiziranog prikupljanja sredstava unaprijed za naknadno pokriće posljedica rizičnih događaja, čime se u potpunosti mijenja pojam i svrha osiguranja. [3]

Dva su temeljna obilježja sustava osiguranja: [3]

1. Prijenos rizika od pojedinca na skupinu ili zajednicu rizika, što podrazumijeva svijest pojedinaca ugroženosti od istih opasnosti od kojih se efikasnije može zaštititi ako se u isti sustav osiguranja uključe u što većem broju.
2. Raspodjela gubitaka na izjednačenoj osnovici na sve članove skupine, a to podrazumijeva sustav podjele nastalih gubitaka na sve osiguranike i pokriće tih gubitaka u obliku premija koje su osiguranici uplatili.

Dakle osiguranje je uzajamno namirivanje uzajamnih subjekata koji su ugroženi na isti način, gdje ugroženost nastaje slučajno i može se procijeniti. Zadaća osiguranja je da brojne opasnosti kojima su izloženi osiguratelji preraspodjeli na sve osiguratelje i da osiguratelju štetnika isplati naknadu za pretrpljenu štetu ili ugovorenu svotu sukladno sklopljenom ugovoru o osiguranju. [12]

2.1. Obilježja ugovora o osiguranju

Ugovor o osiguranju (dalje u tekstu: ugovor) je dvostrani pravni posao kojim se ugovaratelj osiguranja obvezuje platiti premiju osiguranja (cijenu, odnosno ugovoreni novčani iznos), a osiguratelj se zauzvrat obvezuje isplatiti osigurninu u slučaju nastanka osiguranog slučaja osiguraniku ili korisniku. [10]

Ugovor je konsenzualan, odnosno neformalan ugovor što znači da je dovoljan pristanak stranka za njegovo postojanje. Unatoč konsenzualnosti ugovora, sklapanje ugovora uglavnom je popraćeno nekom pisanom ispravom, tj. policom osiguranja. Polica osiguranja je pisana isprava o sklopljenom ugovoru koju osiguratelj izdaje ugovaratelju osiguranja, te dokazno sredstvo i potvrda da je ugovor sklopljen. [3] Osnovni elementi police osiguranja su

sljedeći: ugovorne strane, osigurana stvar ili osoba, osigurani rizik, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, iznos osiguranja ili limit pokrića, iznos premije, datum izdavanja police i potpisi ugovornih strana. Osim police osiguranja postoje list pokrića i potvrda o osiguranju. [3] List pokrića je isprava o sklopljenom ugovoru koja privremeno zamjenjuje policu osiguranja, te se u njemu moraju navesti svi bitni elementi ugovora. Izdavanje lista pokrića obavlja se kada je potrebno duže vrijeme za izdavanje police osiguranja, odnosno kad je nemoguće izdati policu osiguranja iz razloga što nisu poznati svi elementi koji su potrebni za sastavljanje police, a ugovaratelju osiguranja potrebna je pisana potvrda o sklopljenom ugovoru o osiguranju. [3] Predstavnik osiguratelja potpisuje list pokrića, a prva kopija se daje osiguraniku kako bi predstavljala dokaz kupovine osiguranja. Osiguratelj zadržava preostale kopije. Obično ta isprava o sklopljenom ugovoru vrijedi određen period vremena koji najčešće nije duži od mjesec dana. Potvrda o osiguranju odnosi se na ispravu o sklopljenom ugovoru. [3]

„Potvrda ili certifikat o osiguranju je također isprava o sklopljenom ugovoru i ta isprava zamjenjuje policu kao dokazno sredstvo o sklopljenom ugovoru. Za razliku od lista pokrića koji vrijedi do trenutka izdavanja police, potvrda o osiguranju vrijedi za vrijeme cjelokupnog trajanja osiguranja. Iz ugovora proizlaze prava i obveze za obje ugovorne strane, odnosno za ugovaratelja osiguranja i osiguratelja. Obveze stranaka možemo podijeliti s obzirom na trenutak izvršenja, te razlikujemo obveze: u trenutku sklapanja ugovora, tijekom trajanja ugovora, u trenutku i po nastupanju osiguranog slučaja.“ [3]

2.2. Podjela osiguranja na životno i neživotno osiguranje

Prema zakonu o osiguranju razlikujemo dvije temeljne vrste osiguranja, a to su neživotna i životna.

Neživotna osiguranja dijele se na sljedeće vrste osiguranja: [1]

1. Imovinska osiguranja – zajednička obilježja imovinskih osiguranja očituju se u tome što se šteta nužno ne namiruje u novcu, već se oštećena stvar može zamijeniti ili popraviti, štete su relativno česte, ali se brzo prijavljuju i rješavaju, te daju pokriće osiguraniku za oštećenje materijalne imovine koja može biti pokretna i nepokretna imovina i zalihe (životinje i usjevi). Opasnosti koje su ovim osiguranjima pokrivene su osnovne i dopunske. Osnovne opasnosti su: požar, udar groma, eksplozija, oluja, tuča, oštećenja uzrokovana zrakoplovom, vozilima ili životinjama na osiguranom objektu. Dopunske opasnosti su: potres, poplava, eksplozija, oluja, bujica i visoka voda, istjecanje tekućina, odnosno izlaženje plinova iz nepokretnih posuda (cisterni,

cjevovoda), klizanje tla, snježna lavina i sl. [1] Čimbenici koji utječu na visinu premije su: iznos svote osiguranja, lokacija, ovisno radi li se o kući ili stanu, tip i vrsta gradnje, starost građevinskog objekta, oprema za zaštitu od poplave i požara, koristi li se imovina za neki posao ili ne. [1]

2. Osiguranje imovinskih interesa – zajednička osnovna obilježja ove vrste osiguranja su sljedeća: osiguraniku daju pokriće za financijski gubitak koji je nastao iz razloga prekida rada, zbog požara i drugih opasnosti, otkaza putovanja, davanja garancija za proizvod itd; komercijalne rizike u osiguranju kredita pokrivaju osiguravatelji, dok nekomercijalne (političke) rizike osigurava država – Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR). Čine ih skupine osiguranja: [1]
 - a) Osiguranje kredita kojim je pokrivena nesolventnost, izvozni, hipotekarni, poljoprivredni te krediti s obročnim otplatama,
 - b) Osiguranje jamstva kojim je pokriveno neizravno i izravno jamstvo,
 - c) Osiguranje raznih financijskih gubitaka koje pokriva profesionalne rizike, izgublenu dobit, loše vrijeme, gubitak tržišne vrijednosti, nepredviđene troškove i druge oblike financijskih gubitaka,
 - d) Osiguranje pomoći koje pokriva pomoć pružanu osobama koje zapadnu teškoće za vrijeme puta, izvan doma ili uobičajenog boravišta. [1]

Opasnosti koje su pokrivena obuhvaćaju financijski gubitak zbog ne vraćanja kredita, koji se pokriva kreditnim osiguranjima. Osiguranik (vjerovnik) ima pravo naknade štete prema uvjetima ugovora, ako zbog nastanka rizika nije bio u mogućnosti naplatiti svoje potraživanje od dužnika. Sljedeći gubitak je financijski gubitak za pruženo jamstvo koje se pokriva garancijskim osiguranjem. Financijski gubitak zbog pronevjere koji se pokriva osiguranjem povjerenja. Financijski gubitak zbog prestanka rada zbog požara i nekih drugih opasnosti, koji se može osigurati na način da zainteresirani osiguranik sklopi posebni ugovor s osiguravateljem za osiguranje od ovih specifičnih rizika, koji nisu obuhvaćeni osnovnim požarnim osiguranjem. Gubitak prihoda od priredbi na otvorenom zbog atmosferskih oborina, primjerice kada je neka agencija organizirala koncert nekog umjetnika za točno utvrđeni dan, ali ga mora otkazati zbog iznenadnih loših vremenskih uvjeta, te se stoga agencija mora unaprijed osigurati od takvih rizika, te od osiguravatelja naplatiti nastale troškove, osim izmakle dobiti. [1]

3. Osiguranje od odgovornosti – osnovna obilježja osiguranja od odgovornosti jesu: osiguranik je zakonski obvezan za plaćanje šteta koje je nanio trećim osobama, pa ta obveza prelazi na osiguravatelja, određuje se limit pokrića (granica obveze iz ugovora). Čini ga osiguranje troškova, pravne zaštite koje pokriva troškove pravne zaštite i troškove sudskog ili bilo kojeg drugog postupka. [1] Limit pokrića je

maksimalni iznos koji osiguratelj treba isplatiti osiguraniku po svakom pojedinom štetnom događaju. Kod ovog tipa osiguranja preporuka je ugovoriti franšizu koju plaća osiguranik u svakoj šteti. Opasnosti koje su pokrivena obuhvaćaju: smrt, ozljede ili narušavanje zdravlja treće osobe, te oštećenje ili uništenje neke stvari treće osobe; povrede, bolesti, oštećenje nastalo zbog upotrebe proizvoda, te različite opasnosti s kojima se osiguranik susreće pri obavljanju svoje profesionalne djelatnosti (odvjetnici, liječnici...). Čimbenici koji utječu na visinu premije su: djelatnost osiguranika, vrsta proizvoda, zemljopisna izloženost itd. [1]

4. Transportna osiguranja – zajednička obilježja ovih vrsta osiguranja su: visoki iznosi rizika, pa se rizik i suosigurava i reosigurava ili se uključuje uzajamno osiguranje, u osnovi je u pokriću kasko (brod ili zrakoplov), kargo (ono što se prevozi njima), vozarine (novac koji je plaćen ili će biti plaćen za otpremu tereta), te odgovornost (za štete nastale trećim osobama, putnicima i njihovoj prtljazi, slučajna oštećenja zrakoplova, zagađenje). Njime je obuhvaćeno osiguranje zračnih letjelica, osiguranje morskih, riječnih i jezerskih plovila, osiguranje robe u prijevozu uključujući prtljagu i druga dobra. Kod transportnog osiguranja štete se uglavnom brzo prijavljuju i rješavaju te se na njih primjenjuju međunarodni uvjeti osiguranja. Opasnosti koje su pokrivena ovom vrstom osiguranja su: požar, eksplozija, razbojstvo, nesreća ili lom nuklearnih instalacija, potres, udar groma, opasnosti na morima, jezerima, rijekama, itd. Predviđena naknada se u pravilu isplaćuje u iznosu svote osiguranja uvećane za različite troškove koji su nastali osiguraniku, bez obzira na stvarnu vrijednost osiguranog predmeta. Čimbenici, tj. faktori rizika koji utječu na visinu premije su sljedeći: za pomorski kasko (tip i djelatnost, uključujući nosivost, snagu motora, starost, teret koji prevozi, uvjeti osiguranja, troškovi popravka, itd.), kargo (priroda tereta kako se i za koga transportira, zemlja dopreme tereta i reputacija luke), zrakoplovstvo (iskustvo s određenim tipom zrakoplova, tip zrakoplova i starost, svrha u koju će se koristiti zrakoplov, iskustvo sa zrakoplovnom kompanijom, itd.). [1]
5. Osiguranje motornih vozila – zajednička obilježja osiguranja motornih vozila jesu da se njima pokriva gubitak i oštećenje vozila te nadoknada štete trećim osobama nastala iz uporabe vozila, isključenje transportnih rizika (koji su pokriveni transportnim osiguranjem), primjenjivost sustava bonusa i malusa, kojim se premija snižava u postotku do nekog minimalnog iznosa ukoliko osiguranik u promatranom razdoblju ne prouzroči štetu te brzo prijavljivanje i rješavanje materijalne štete čiji iznos ponekad može biti vrlo visok. Opasnosti pokrivena ovim osiguranjem su slučajno i zlonamjerno oštećenje vozila, krađa, požar, itd. Svota osiguranja u pravilu je zamjenska vrijednost vozila tj. zamjena vozila istim tipom vozila. Ukoliko troškovi popravka premašuju tržišnu vrijednost vozila ona se proglašava potpuno otpisanom te se isplaćuje

njegova tržišna vrijednost. Broj čimbenika koji utječu na određivanje visine premije je velik te teško predvidljiv. Neki od čimbenika bi bili: broj prijeđenih kilometara, svrha uporabe motornog vozila, starost vozila, itd. [1]

6. Osiguranje od nezgode – „pokriven je svaki iznenadan i o volji osiguranja neovisan događaj koji djelujući naglo i izvana na osiguranikovo tijelo ima za posljedicu njegovu smrt, trajni gubitak radne sposobnosti, prolaznu nesposobnost za rad ili oštećenje zdravlja koje zahtijeva liječničku pomoć“ [1], te se tu isplaćuje ugovorena svota ili njen proporcionalan dio. Opasnosti koje su pokrivene obuhvaćaju smrt, invaliditet, troškove liječenja, itd. „Za određivanje visine nadoknade koriste se šire ili uže tablice invaliditeta (kojima su određeni postotci invaliditeta za gubitak pojedinih ekstremiteta, odnosno za posljedice od određenih bolesti), a te tablice su sastavni dio ugovora o osiguranju. Čimbenici koji utječu na visinu premije su: zanimanje, dob i zdravstveno stanje osiguranika te opasne razonode.“ [1]
7. Zdravstvena osiguranja – „ova vrsta je u kategoriji osiguranja nadoknade štete jer se podmiruju troškovi liječenja ili dio tih troškova, kao i nadoknada plaće osiguranika. U Republici Hrvatskoj razlikuju se zdravstveno osiguranje u i izvan rada i zdravstveno osiguranje za vrijeme rada.“ [1] Ovim se osiguranjem osigurava poslodavac u slučaju nadoknade štete djelatniku nastale zbog ozljede na radu i profesionalne bolesti, a te se štete mogu i ponovo aktivirati. Opasnosti koje su pokrivene ovim osiguranjem su: nezgoda za vrijeme rada ili za vrijeme puta na posao ili s posla, profesionalne bolesti, troškovi liječenja te nadoknada plaća. Svota osiguranja za svaki rizik je određena policom. Čimbenici koji utječu na visinu premije su: djelatnost poslodavca, platni spisak, zanimanje osiguranika, spol, povijest bolesti, itd. [1]

Zajednička obilježja svih vrsta neživotnih osiguranja su sljedeća: [1]

- Trajanje osiguranika je u pravilu jednogodišnje
- Višegodišnja i dugoročna osiguranja obnavljaju se svake godine
- Mogućnost, ali ne i obvezatnost mijenjanja premije svake godine
- Mogućnost proširenja pokrića
- Ugovor je na snazi i nakon nastale štete
- Mogućnost velike razlike u veličinama šteta jer one nisu poznate prilikom sklapanja osiguranja, pa ni u trenutku kad je šteta nastala, itd.

Osnovna podjela životnog osiguranja je pojedinačno koje se dijeli na osiguranje života i rentu te grupno osiguranje. Pojedinačno osiguranje pruža pokriće za točno određenu osobu ili osobe, dok grupno kako sam naziv kaže pruža pokriće za navedenu grupu osoba. „Ugovor o osiguranju života osigurava unaprijed dogovorenu osiguranu svotu po nastanku osiguranog

slučaja, dok ugovor o osiguranju rente jamči osiguraniku ili nositelju rente isplatu ugovorene rente za vrijeme njegova života ili za fiksno unaprijed dogovoreno razdoblje.“ [5]

Sljedeće su vrste osiguranja života: [1]

- Osiguranje za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje)
- Osiguranje za slučaj smrti
- Osiguranje za slučaj doživljenja
- Doživotno osiguranje za slučaj smrti
- Ostala osiguranja života
- Dopunsko osiguranje od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života
- Ostala dopunska osiguranja osoba uz osiguranja života

Osiguranje za slučaj smrti i doživljenja (mješovito osiguranje) – do isplate osigurane svote dolazi u slučaju smrti osiguranika ili istekom ugovora o osiguranju. Unaprijed je određeno trajanje osiguranja, a premija ovisi o spolu, dobi te zdravstvenom stanju osiguranika. Osiguranje se može otkupiti, kapitalizirati, a policu može biti dana u zalag. [1]

Osiguranje za slučaj smrti – rok trajanja osiguranja je unaprijed određen, a osigurana svota se isplaćuje samo ako je osiguranik umro u tom razdoblju. Ukoliko preživi ili umre nakon isteka osiguranja, premija koja je uplaćena ostaje osiguravatelju. Kod ove vrste osiguranja, premije su relativno male s obzirom na ugovorenu osiguranu svotu te se često zaključuje za određenu svrhu kao npr. za osiguranje ključne osobe u poduzeću. [1]

Osiguranje za slučaj doživljenja – do isplate dolazi samo ako osiguranik doživi rok koji je ugovoren. Ukoliko osiguranik umre za vrijeme trajanja osiguranja, korisnicima osiguranja koji su navedeni u polici osiguratelj ne isplaćuje svotu osiguranja koja je ugovorena. [1]

Doživotno osiguranje za slučaj smrti – bez obzira kada se smrt dogodila, ugovorena svota se isplaćuje. Premija se plaća određeni broj godina ili do smrti osiguranika te je ona fiksna. Policu je moguće otkupiti u tijeku trajanja osiguranja i to nakon isteka određenog razdoblja plaćanja premije, a ona se također može i kapitalizirati. Ugovorena svota uvijek se isplaćuje korisniku osiguranja. [1]

Ostala osiguranja života posljedica su jake tržišne konkurencije, a izvode se i standardnih vrsta osiguranja. Neki od primjera bi bili:

Osiguranje za slučaj smrti s rastućom premijom – „mogućnost obnove pod uvjetima koji su povoljniji za vrijeme trajanja osiguranja. Ono se pojavljuje kada premija prijeđe iznos koji bi osoba plaćala prema svojoj pristupnoj dobi da tek ulazi u osiguranje.“ [1]

Osiguranje s promjenjivom visinom premije – osiguravatelj utvrđuje najveću visinu premije, ali naplaćuje niži iznos koji može za vrijeme trajanja osiguranja povećavati po potrebi, ali samo do tog najvećeg ugovorenog iznosa premije. [1]

Doživotno osiguranje koje omogućuje promjenu uvjeta osiguranja u skladu s očekivanim promjenama mortaliteta, kamata i troškova – „svakih se nekoliko godina uspoređuje stanje fonda za svaku policu s visinom stvarne otkupne vrijednosti police i tako se balansira premija.“ [1]

Osiguranje života bez utvrđene visine premije i rokova plaćanja – karakteristika je fleksibilnost (smanjenje, povećanje ili povremeno neplaćanje premije), transparentnost (prepuštenost osiguraniku odluka vezanih uz kamate, mortalitet i troškove), dok su štedna i zaštita komponenta potpuno odvojene s jasno definiranim metodama za njihovo određivanje. [1]

Osiguranje života s fiksnom premijom, određenom dinamikom plaćanja premije i fiksnom osiguranom svotom, a novčana vrijednost police varira prema vrijednosti imovine u koju su sredstva plasirana – „za svaku policu se stvara fond u koji se ulaže uplaćena premija koju izabire osiguranik, a nadoknada se sastoji od osigurane svote i varijabilnog dijela koji ovisi o uspjehu ulaganja. Tu rizik ulaganja snosi osiguranik.“ [1]

Dopunsko osiguranje od posljedica nesretnog slučaja uz osiguranje života – osiguranje od nezgode koje se osiguraniku prodaje isključivo uz osiguranje života. [1]

Rentna osiguranja – „njima se pokrivaju periodične isplate određenih ugovorenih iznosa osiguraniku do kraja života ili kroz određeno razdoblje, a čine ga sljedeća vrsta osiguranja:

- Osiguranje osobne doživotne rente
- Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem
- Ostala rentna osiguranja“ [1]

Osiguranje osobne doživotne rente – pokrivaju se isplate određenih ugovorenih iznosa osiguraniku do kraja života te se uglavnom ugovara mjesečna isplata rente uz mirovinu osiguranika. Prema početku isplate rente se razlikuje neodgođena i odgođena renta. Neodgođenu rentu karakterizira isplata koja počinje nakon potpune uplate premije dok se

kod odgođene rente isplata odgađa do ugovorenog roka, nakon što je premija u potpunosti uplaćena. Ukoliko osiguranik umre prije početka isplate rente, osiguravatelj isplaćuje osiguranikovim zakonskim nasljednicima matematičku pričuvu nakon odbitka svojih troškova. Postoji učestalost pretvorbe police osiguranja života u ovu policu te isplata rente započinje odmah ili po dogovoru. [1]

Osiguranje osobne rente s određenim trajanjem – trajanje isplate rente je unaprijed ograničeno i traje onoliko dugo koliko je određeno ugovorom o osiguranju (npr. rentno osiguranje za školovanje djeteta). [1]

Grupno osiguranje – profitabilna i značajna vrsta osiguranja. Iako su pojedinačna i grupna vrsta osiguranja po mnogo čemu slična isto tako se i razlikuju. Najveća razlika je u tome što se osigurava veći broj ljudi korištenjem jednog osigurateljnog ugovora (okvirni grupni ili temeljni grupni osigurateljni ugovor). Strane u ovom ugovoru su osiguratelj i ugovaratelj grupnog osiguranja koji donosi odluku koju vrstu osigurateljnog pokrića treba ugovoriti za članove grupe, sudjeluje u procesu ugovaranja i sklapa grupno osiguranje. Obzirom da članovi grupe nisu strane u okvirnom ugovoru te slijedom toga oni ne sudjeluju u oblikovanju ugovora i ne dobivaju njegovu kopiju, iako se u većini zakonodavstava na tome inzistira. Kod grupnog osiguranja preuzimanje rizika je usmjereno na grupu te se stoga ne zahtjeva da svaki član grupe podnese dokaze o osigurljivosti. Osnovni uvjet koji se mora zadovoljiti je da grupa nije formirana s ciljem da se dobije osigurateljno pokriće. Podobne grupe su zaposlenici jednog ili više poslodavaca, radnički sindikati i ostala udruženja te kreditorsko-dužnička grupa. Prilikom preuzimanja rizika kod grupnog osiguranja važno je da mora periodično ulaziti u grupu novi broj članova. Važan element kod preuzimanja rizika je podatak o minimalnom broju članova grupe koji moraju biti pokriveni ovim osiguranjem. Pri utvrđivanju visine naknade ugovaratelj bi trebao doći do metode kojom se članovima grupe nudi poštena i nediskriminatorna visina pokrića. U uvjetima pod kojima se sklapa grupno osiguranje navodi se tko je podoban za prihvatanje u osiguranje (radno aktivni zaposlenik u trenutku sklapanja osiguranja). Ugovaratelj grupnog osiguranja odgovoran je za plaćanje premije koji osiguravatelji obično određuju na temelju pojedinačne procjene. Premijske stope za grupno osiguranje izračunavaju se početkom svake godine dokle god je policna na snazi i izražavaju u promilima osigurane svote te se uobičajeno plaćaju u mjesečnim obrocima. [5]

Zajednička obilježja životnih osiguranja su: [1]

- Osiguranje pruža zaštitu te daje financijsku sigurnost pojedincu, njegovoj obitelji ili poslovanju
- Pokriva rizik smrti, ukoliko ona nastupi u tijeku ugovorenog roka trajanja osiguranja
- Dugoročnost, jer se ova vrsta osiguranja sklapa na više godina
- Fiksnost premije, što znači jednakost visine premije za cijelo vrijeme trajanja osiguranja
- Štedna komponenta, jer je kod ovog osiguranja uglavnom uvijek uključena štednja
- Uvijek se isplaćuje nadoknada, kao isplata ugovorene svote zbog doživljenja ili kao isplata štete zbog događaja koji je osiguran, itd.

Opasnosti koje su pokrivena životnim osiguranjem su smrt hranitelja, školovanje djece, hipotekarni dugovi, zaštita poslovanja itd.

Čimbenici koji utječu na visinu premije su: spol, dob i zdravstveno stanje osiguranika, trajanje osiguranja, način plaćanja premije. [1]

3. Osiguravajuća društva

U ovom poglavlju objasniti ćemo podjelu osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj. Navest će se oblici organiziranja društava za osiguranje, tko ih može osnovati i koliki početni kapital je potreban. Za svaki oblik organiziranja društva navest će se njegove karakteristike i detaljnije objasniti kako posluju. Dalje, navest će se popis osiguravajućih društava koja trenutno posluju u Republici Hrvatskoj. Nakon toga prikazat će se poslovanje 5 osiguravajućih društava po godinama, počevši od 2011. godine pa sve do 2016. godine. U tablicama će se navesti ekonomski pokazatelji poslovanja tih poduzeća te jesu li uspješna profitirati i proširiti se ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju. Dalje, spomenut će se HANFA (Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga), što ona radi te kako provodi svoj nadzor. Na kraju navest će se promjene koje su se dogodile za osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj nakon ulaska u Europsku uniju. Spomenut će se i anketa provedena 2011. godine koja govori o stajalištima ispitanika o ulasku RH na europsko tržište osiguranja.

3.1. Podjela društva za osiguranje u Republici Hrvatskoj

Prema zakonu o osiguranju, razlikujemo sljedeće oblike organiziranja društava za osiguranje: dioničko društvo za osiguranje, društvo za uzajamno osiguranje, vlastito društvo za osiguranje, javno društvo za osiguranje, pool za suosiguranje i reosiguranje, podružnica starih društava za osiguranje te ostale oblike organiziranja osiguravatelja. [1]

1. Dioničko društvo je oblik društva za osiguranje o vlasništvu dioničara koji imaju ograničenu odgovornost i jamče samo do visine uloženi sredstava u svoje dionice. Dioničko društvo u RH mogu osnovati domaće i strane pravne te fizičke osobe. Zakonom o osiguranju propisan je temeljni kapital za pojedine vrste osiguranja. Minimalni temeljni kapital za obavljanje poslova životnih osiguranja iznosi 15.000.000,00 kn, a neživotnih 18.000.000,00 kn. [1]
2. Društvo za uzajamno osiguranje je oblik osiguranja u kojem članovi uplaćuju udjele unaprijed, dok se osnovna količina udjela određuje na kraju poslovnog razdoblja nakon što su poznate sve obveze društva i kada se one raspodjeljuju na sve članove društva proporcionalno sudjelovanju u riziku. U pravilu su uzajamna društva specijalizirana za pojedinu vrstu osiguranja (npr. životno). Većina današnjih društava osnovana su kao uzajamna. [1]

3. Vlastito društvo za osiguranje je društvo u vlasništvu velikih poduzeća, a osnivaju se za pokriće rizike kojima su društva izložena. Višak rizika iznad vlastite mogućnosti pokrića ta društva predaju u reosiguranje. Prednosti takvih društava su niži troškovi, a veća profitabilnost, lakši pristup jeftinijem tržištu pružaju pokriće za rike koje je teško plasirati te ostvarena dobit ostaje osiguraniku. Zakonom o osiguranju je propisano da temeljni kapital mora biti najmanje 50% propisanog temeljnog kapitala za dionička društva i te vrste osiguranja, međutim u RH ne postoji niti jedno vlastito društvo za osiguranje. [1]
4. Javno društvo za osiguranje može utemeljiti država, županije ili gradovi za osiguranje rizika obveznih osiguranja ili za osiguranje javnih dobara. [1]
5. „Pool za osiguranje i reosiguranje je udruženje osiguravatelja i reosiguravatelja osnovano sa ciljem jačanja funkcije zaštite odnosno povećanja kapaciteta pokrića rizika.“ [1] Članovi poola zaključuju ugovore o suosiguranju i raspodjeli rizika za koje su specijalizirani (npr. za zrakoplovstvo). U polici se navode svi članovi poola, njihovi udjeli u premiji i štetama. U RH posluje pool za osiguranje nuklearnih rizika te se na njega ne primjenjuju odredbe o temeljnom kapitalu za osnivanje. [1]
6. Podružnica stranih društava za osiguranje odnosi se na osiguravajuća društva koja osnivaju svoje podružnice u RH. To je uvedeno izmjenama i dopunama zakona o osiguranju iz 1999. godine, a do tada je svaki strani osiguravatelj bio obvezan osnivati neki od dopuštenih oblika organiziranja društva za osiguranje sa sjedištem u RH. Podružnice stranih osiguravajućih društava moraju biti registrirane u RH, a odobrenje za rad daje im Direkcija za nadzor društava za osiguranje, a poslovanje te podružnice podliježe zakonskim propisima RH. [1]
7. Ostalim oblicima organiziranja osiguravatelja pripadaju Hrvatski ured za osiguranje i Direkcija za nadzor društava za osiguranje. HUO je pravna osoba koja djeluje kao udruga hrvatskih osiguravatelja, a osnovan je 1992. Godine kao nacionalni ured zelene karte osiguranja. Njegovo osnivanje bio je jedan od uvjeta za članstvo u RH u Sustavu zelene karte osiguranja. HUO osim svoje osnovne funkcije obavlja i poslove vođenja Garancijskog fonda. Direkcija je pravna osoba koja izdaje odobrenja za rad te nadzire posluju li društva po ekonomskim načelima i pravilima struke. Direkcija je samostalna, a za svoj rad odgovara vladi RH. Direkcija također daje odobrenja za rad osiguravajućih

društava, prikuplja statističke podatke po vrstama i grupama osiguranja te kontrolira poslovanje društava i poduzima aktivnosti na sanaciji utvrđenih nepravilnosti. Također postoje je još klubovi za zaštitu i nadoknadu (P&I) koji djeluju prema načelu uzajamnosti te pokrivaju štete broдача od odgovornosti u međunarodnom pomorskom prometu. Članovi kluba plaćaju doprinose, a na kraju razdoblja izrađuje se konačni obračuni. Uvjeti uzajamnog pokriva reguliraju se pravilima kluba. [1]

Popis svih osiguravajućih društava u RH: [9]

1. Adriatic Slovenia d.d.
2. Agram Life osiguranje d.d.
3. Allianz Zagreb d.d.
4. Croatia osiguranje d.d.
5. Ergo Osiguranje d.d.
6. Ergo Životno Osiguranje d.d.
7. Euroherc Osiguranje d.d.
8. Generali Osiguranje d.d.
9. Grawe Hrvatska d.d.
10. HOK-osiguranje d.d.
11. Hrvatsko kreditno osiguranje d.d.
12. Adriatic osiguranje d.d.
13. Merkur osiguranje d.d.
14. Sava osiguranje d.d.
15. OTP osiguranje d.d.
16. Triglav osiguranje d.d.
17. Uniqa osiguranje d.d.
18. Wiener osiguranje Vienna insurance group d.d.
19. *Wüstenrot životno osiguranje d.d.*

3.2. Poslovanje i profit osiguravajućih društava

U nastavku će biti prikazani financijski pokazatelji za 5 osiguravajućih društava u Republici Hrvatskoj. Osiguravajuća društva koja su odabrana za prikaz njihova poslovanja po godinama su: CROATIA osiguranje, EUROHERC osiguranje, Generali osiguranje, GRAWE Hrvatska i MERKUR OSIGURANJE. Poslovanje tih društava prikazano je po godinama od 2011. godine do 2016. godine. Te su godine odabrane kako bi se prikazalo njihovo poslovanje prije i poslije ulaska Hrvatske u Europsku uniju. Republika Hrvatska ušla je u Europsku uniju 01. srpnja 2013. godine. Prilikom pristupnih pregovora Hrvatska se obvezala da će uskladiti svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom Europske unije. Tako je bilo potrebno uskladiti zakon o osiguravajućim društvima i druge srodne zakone sa zakonima Europske unije. Za osiguravajuća društva u Republici Hrvatskoj otvorilo se veliko tržište Europske unije na kojem ona mogu jednostavnije i lakše poslovati. Svako osiguravajuće društvo ispunjava financijske izvještaje na svoj način, ali ono što mora biti prikazano u njima je za sve isto. Osiguravajuća društva dijele svoje poslovanje na životno i neživotno, dok određena osiguravajuća društva su se specijalizirala samo za jednu vrstu poslovanja.

Tablica 1: Poslovanje CROATIA osiguranja

	2011		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	469.182.193	2.360.309.420	2.829.491.613
UKUPNI TROŠKOVI	462.037.354	2.262.754.664	2.724.792.018
DOBIT	4.647.492	74.019.253	78.666.745
	2012		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	469.960.816	2.145.309.335	2.615.270.151
UKUPNI TROŠKOVI	456.672.129	2.018.254.178	2.474.926.307
DOBIT	8.381.032	110.044.030	118.425.062
	2013 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	2.404.521
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	2.391.907
DOBIT	-	-	17.268
	2014 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	2.461.488

UKUPNI TROŠKOVI	-	-	2.974.910
GUBITAK	-	-	412.845
2015 (u 000 HRK)			
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	2.501.730
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	2.434.676
DOBIT	-	-	46.771
2016 (u 000 HRK)			
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	2.444.359
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	2.350.639
DOBIT	-	-	51.528

(Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>, 18.09.2020.)

Na Tablici 1. prikazanoj iznad može se vidjeti poslovanje CROATIA osiguranja od 2011. godine do 2016. godine. Od 2011. godine do 2013. godine, društvo posluje s dobiti, dok 2014. godine posluje s gubitkom. Već sljedeće godine uspjeva popraviti ekonomske pokazatelje te posluje s dobiti. Isto nastavlja i u 2016. godini. Iako Republika Hrvatska ulazi u Europsku uniju 2013. godine, Hrvatsko gospodarstvo je u recesiji već duži niz godina. Loša gospodarska slika Hrvatske loše se odražava i na osiguravajuće društvo.

Tablica 2: Poslovanje EUROHERC osiguranja

	2011		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	1.099.789.141	1.099.789.141
UKUPNI TROŠKOVI	-	916.037.858	916.037.858
DOBIT	-	169.974.280	169.974.280
	2012		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	1.055.783.889	1.055.783.889
UKUPNI TROŠKOVI	-	918.909.128	918.909.128
DOBIT	-	135.314.785	135.314.785
	2013		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	1.101.210.847	1.101.210.847

UKUPNI TROŠKOVI	-	994.868.611	994.868.611
DOBIT	-	88.035.051	88.035.051
2014			
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	1.001.259.066,63	1.001.259.067
UKUPNI TROŠKOVI	-	912.159.336,41	912.159.336
DOBIT	-	104.796.726,45	104.796.726
2015			
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	903.577.677,18	903.577.677
UKUPNI TROŠKOVI	-	794.600.035,74	794.600.036
DOBIT	-	101.053.775,85	101.053.776
2016			
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	945.981.564,280	945.981.564
UKUPNI TROŠKOVI	-	839.383.470,920	839.383.471
DOBIT	-	88.461.227,140	88.461.227

(Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>, 18.09.2020.)

Na Tablici 2. prikazanoj iznad može se vidjeti poslovanje EUROHERC osiguranja od 2011. godine do 2016. godine. Društvo posluje s dobiti kroz cijelo to razdoblje te pada na najmanju razinu 2013. godine. To razdoblje je Republika Hrvatska većinom bila u recesiji, a osiguravajuće društvo je pratilo ekonomske pokazatelje na razini države. Od 2014. godine pa nadalje, osiguravajuće društvo uspjeva popraviti svoje poslovanje. U isto to vrijeme gospodarstvo RH počinje rasti. EUROHERC osiguranje specijaliziralo se za poslovanje neživotnim osiguranjem.

Tablica 3: Poslovanje Generali osiguranja

	2011		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	-
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	-
DOBIT	796.499,19	1.832.646,09	2.629.145,28
	2012		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	150.228.524	168.346.100	318.574.624
UKUPNI TROŠKOVI	147.247.761	166.717.816	313.965.577
DOBIT	26.678.714	8.949.726	35.628.440
	2013		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	159.643.197	183.548.855	343.192.051
UKUPNI TROŠKOVI	158.668.195	181.535.530	340.203.725
GUBITAK	-4.599.479	2.690.698	1.908.782
	2014		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	156.636.367	219.632.442	376.268.809
UKUPNI TROŠKOVI	155.226.123	207.002.760	362.228.883
DOBIT	25.591.372	16.862.533	42.453.905
	2015		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	255.236.044	239.699.120	494.935.164
UKUPNI TROŠKOVI	252.200.563	231.373.678	483.574.241
DOBIT	-4.176.794	7.738.289	3.561.495
	2016		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	273.166.620	245.742.506	518.909.126
UKUPNI TROŠKOVI	268.174.016	240.155.792	508.329.808
DOBIT	31.565.960	10.011.704	41.577.664

(Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>, 18.09.2020.)

Na Tablici 3. prikazanoj iznad može se vidjeti poslovanje Generali osiguranja od 2011. godine do 2016. godine. Od 2011. godine do 2012. godine društvo posluje s dobiti, dok

2013. godine posluje s gubitkom. Gospodarstvo RH je već duži niz godina u recesiji te se ta loša gospodarska slika negativno odražava i na osiguravajuće društvo. U narednim godinama uspijeva popraviti svoje poslovanje te poslovati s dobiti. Te godine se poklapaju s gospodarskim rastom RH.

Tablica 4: Poslovanje GRAWE Hrvatska

	2011		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	404.427	137.202	541.629
UKUPNI TROŠKOVI	383.607	126.549	510.156
DOBIT	26.269	11.292	37.561
	2012		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	395.131	136.246	531.377
UKUPNI TROŠKOVI	376.372	122.719	499.091
DOBIT	72.829	17.372	90.200
	2013		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	419.625	135.551	555.176
UKUPNI TROŠKOVI	396.423	118.407	514.830
DOBIT	14.697	18.948	33.645
	2014		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	404.598	149.784	554.382
UKUPNI TROŠKOVI	377.275	134.861	512.137
DOBIT	104.427	19.986	124.413
	2015		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	404.426	142.008	546.433
UKUPNI TROŠKOVI	378.697	123.441	502.137
DOBIT	21.029	19.934	40.964
	2016		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	416.241	130.925	547.165
UKUPNI TROŠKOVI	386.162	115.989	502.151
DOBIT	83.367	21.508	104.875

(Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>, 18.09.2020.)

Na Tablici 4. prikazanoj iznad može se vidjeti poslovanje GRAWE Hrvatske od 2011. godine do 2016. godine. Kroz cijeli taj period društvo posluje s dobiti. Najmanju dobit ostvaruje 2013. godine čemu je uzrok recesija. U tom trenutku gospodarstvo Republike Hrvatske je već duži niz godina u padu. Nakon 2013. godine društvo uspjeva povećati svoju dobit smanjujući troškove poslovanja.

Tablica 5: Poslovanje MERKUR OSIGURANJE

	2011 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	373.839	28.848	402.687
UKUPNI TROŠKOVI	347.121	23.235	370.356
DOBIT	21.322	4.479	25.801
	2012 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	351.077	28.396	379.473
UKUPNI TROŠKOVI	313.610	23.908	337.518
DOBIT	30.178	3.889	34.067
	2013 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	358.653	29.867	385.549
UKUPNI TROŠKOVI	314.581	20.738	335.319
DOBIT	21.909	7.276	26.856
	2014 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	366.210
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	325.245
DOBIT	-	-	32.259
	2015 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO
UKUPNI PRIHODI	-	-	356.938
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	327.066
DOBIT	-	-	23.778
	2016 (u 000 HRK)		
	ŽIVOT	NEŽIVOT	UKUPNO

UKUPNI PRIHODI	-	-	363.642
UKUPNI TROŠKOVI	-	-	334.743
DOBIT	-	-	23.258

(Izvor: <http://rgfi.fina.hr/JavnaObjava-web/jsp/prijavaKorisnika.jsp>, 18.09.2020.)

Na Tablici 5. prikazanoj iznad može se vidjeti poslovanje MERKUR OSIGURANJA od 2011. godine do 2016. godine. Društvo kroz cijelo to razdoblje uspjeva poslovati s dobiti. Primjećuje se da je dobit od 2012. godine u padu, uz izuzetak 2014. godina. Loša gospodarska slika Republike Hrvatske negativno se odrazila na poslovanje društva. Od 2014. godine pa nadalje primjećuje se porast troškova poslovanja, dok ukupni prihodi variraju.

3.3. HANFA – nadzor nad osiguravajućim društvima

Zakon o osiguranju, zakon o obveznim osiguranjima u prometu te pripadajući podzakonski akti uređuju tržište osiguranja u RH, kao i djelokrug i nadležnost Hrvatska Agencija za nadzor financijskih usluga u tom području. Nadzor tržišta osiguranja provodi HANFA. Ona se bavi zakonitostima poslovanja subjekata s ciljem da zaštiti interese osiguranika. Osim toga, HANFA također provodi nadzor nad pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju poslove zastupanja u osiguranju. Postupku licenciranja podliježu subjekti nadzora. Tim postupkom HANFA utvrđuje je li subjekti nadzora zadovoljavaju uvjete za obavljanje poslova. Provjera stručnog znanja putem ispita u svrhu dobivanja ovlaštenja za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju je još jedna od domeni za koju je HANFA zaslužna. U slučaju da su uvjeti zadovoljeni zakonskim i podzakonskim aktima, HANFA izdaje ovlaštenje za obavljanje poslova ovlaštenog aktuara. [6]

3.4. Poslovanje osiguravajućih društava nakon ulaska RH u EU

„U procesu pristupanja Europskoj Uniji buduće zemlje članice usklađivale su svoje zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU.“ [11] U većini zemalja u okviru tržišta osiguranja najveće su promjene izvršene u tri područja: u regulaciji i liberalizaciji obveznog osiguranja autoodgovornosti, u regulaciji adekvatnosti kapitala, s granicom solventnosti i jamstvenim

kapitalom te u ograničenjima na imovinu za pokriće tehničkih pričuva. Prema Ugovoru o funkcioniranju EU, ugovaratelj iz druge države članice EU ima mogućnost provesti osiguranje na tri načina: [11]

1. Osnivanjem samostalnog dioničkog društva u državi članici (može se provesti i prije ulaska u EU),
2. Otvaranjem predstavništva u drugoj državi članici,
3. Obavljanjem usluga osiguranja iz matične zemlje u drugoj državi članici bez otvaranja predstavništva (u slučaju kada se radi o poslovima osiguratelja iz Unije po načelu slobodnog kretanja usluga).

Ulaskom RH u Europsku Uniju, mogućnost poslovanja hrvatskih društava za osiguranje regulirana su pravnim aktima i direktivama Unije koje se odnose na svaku skupinu osiguranja. Pristupanjem dosadašnjih članica EU, izdiferencirala su se tri segmenta osiguranika : velike pravne osobe s velikim rizicima, fizičke osobe i ostali osiguranici. Kod prvog segmenta, odnosno kod VPO, ulaze skupine osiguranja i veliki rizici kod kojih osiguratelj i ugovaratelj osiguranja pregovaraju određene elemente ugovora. Najčešće su ugovaratelji one osobe koje imaju svoje entitete i u ostalim državama EU. U velike rizike u koje ubrajamo imovinske rizike (požar, elementarne nepogode itd.), transportne, kreditne i pomorske. Kod drugog segmenta, odnosno fizičkih osoba zajedno sa zakonodavstvom Unije vrijede i nacionalni zakoni određene zemlje. Zakonodavstvo koje uređuje zaštitu osiguranika izrazito je važno. Sljedeći segment odnosi se na ostale osiguranike koji uključuju manje pravne osobe, samostalne poduzetnike, ali i odgovornosti kasko. [11] 2011. godine provedena je anketa s ciljem istraživanja utjecaja ulaska RH u EU na tržište osiguranja. Anketu je provelo Udruženje osiguravatelja Hrvatske gospodarske komore. Na temelju dobivenih rezultata, 5% ispitanika smatra da je utjecaj ulaska RH u EU na poslovanje društva imalo određen, ali ne značajan utjecaj. 23% ispitanika smatra da je utjecaj negativan, dok 72% smatra da je utjecaj ulaska RH u EU na poslovanje društva pozitivan. Prema tome velikoj većini ljudi, odnosno ispitanika promjene unutar poslovanja društva predstavljaju benefit. [11]

4. Kako posluju osiguravajuća društva izvan RH – kategorizacija rizika

Postoje različiti faktori koji mogu utjecati na kvalitetu robe, odnosno na činjenicu da se roba ošteti na putu do kupca. U te faktore ubrajamo havariju prijevoznog sredstva, oštećenje prilikom prekrcaja ili skladištenja i kvar robe. Također, velika je mogućnost da od trenutka sklapanja ugovora do trenutka prispjeća robe do kupca padne cijena robe koju kupac dalje prodaje ili da roba izgubi očekivanu dobit. [2] Međunarodnu razmjenu roba i usluga bilježi znatno povećani rizik nepredvidljivih događaja koji mogu uzrokovati štetu na robi u odnosu na domaću trgovinu. Štetne posljedice koje proizlaze iz rizika mogu onemogućiti profitabilno poslovanje te negativno utjecati na očekivane poslovne rezultate u razmjeni robe i usluge s inozemstvom. Najprikladniji kriteriji pomoću kojih se rizici mogu kategorizirati su oni kojima se određuju uzroci, vrste i opseg šteta koje izazivaju način djelovanja, intenzitet i vjerojatnost nastupa, mogućnost prenošenja na drugoga itd. U te kriterije ubrajamo objektivne i subjektivne, mjerljive i nemjerljive, iznenadne i skrivene, unutarnje i vanjske, tipične i atipične, prenosive i neprenosive. [4]

1. Objektivni rizici su oni na koje se ne može djelovati, dok su subjektivni oni na koje poduzeće može i mora djelovati. Objektivni se rizici mogu smanjiti pravodobnim informacijama o očekivanim promjenama te efikasnim prilagođavanjem poslovanja očekivanim promjenama. [4]
2. Mjerljivi rizici su oni koji imaju određeni financijski izraz, a kako bi se tog izraza došlo upotrebljavaju se statističke metode promatranja. Nasuprot njima, nemjerljivi rizici nemaju svoj financijski izraz. Oni su izraženiji u razvijenijim zemljama gdje su jaki ekonomski odnosi. [4]
3. Iznenadni su rizici oni koji se ne mogu unaprijed predvidjeti prilikom donošenja poslovnih odluka te oni postaju mjerljivi tek nakon njihova nastanka. Skriveni rizici odnose se na mogućnost donošenja pogrešnih poslovnih odluka uslijed reducirane sposobnosti kvalifikacijske strukture i smanjene stručnosti donositelja odluka. [4]
4. Unutarnji rizici su oni koji nastaju unutar poduzeća, dok vanjski nastaju izvan poduzeća (npr. tržišni rizici, institucionalne mjere ekonomske politike). [4]
5. Tipični rizici su oni koje možemo uočavati i pratiti. Samim time i pronaći adekvatne mjere koje bi uklonile ili ublažile njihov negativni utjecaj (npr. stalno kašnjenje u pripremi robe za izvoz). Atipični su oni koji nemaju vidljivu učestalost događaja i koji se ne mogu svrstati po uzrocima njihova nastanka. [4]

6. Prenosivi rizici su oni uz koje vežemo valutne rizike, npr. tečajni rizik, rizik izlaznog kredita, transportni, ratni i politički. Neprenosivi su oni kojima je nemoguće odrediti vjerojatnost nastupanja. [4]

Robni rizici odnose se na isporuke robe nezadovoljavajuće kvalitete, količine i drugih osobina, rizik odstupanja od izvršenja ugovornih obveza s ugovornim klauzulama (zakašnjenja u isporuci). Robni rizici dijele se na: [4]

1. Rizik vrste, kvalitete i količine robe koji može nastupiti zbog sniženja kvalitete robe tijekom transporta ili drugih manipulacija robom te gubitka u količini robe. Taj rizik osobito pogađa one vrste roba koje su podložne klimatskim i temperaturnim promjenama i oštećenjima. [4]
2. Tržišni rizik nabave i prodaje, odnosno uvoza i izvoza koji je u vanjskoj trgovini posljedica subjektivnih i objektivnih okolnosti koje otežavaju izvršenje uvoza ili izvoza. Subjektivne okolnosti odnose se na vanjske utjecaje na koje poduzeće ne može utjecati. [4]
3. Rizik izvršenja kupoprodajnog ugovora postoji zbog mogućnosti neizvršenja dospjelih obveza jedne ugovorne strane, čime ona nanosi štetu drugoj ugovornoj strani. Uglavnom se pojavljuje u slučaju kad prodavatelj ne isporuči ugovorenu robu ili ne izvrši ugovorenu uslugu te kad kupac odbije isplatiti cijenu ili preuzeti isporučenu robu. [4]
4. Transportni rizici predstavljaju sve moguće štete koje mogu nastati na robi prilikom njenog prijevoza odnosno koje se mogu dogoditi na putu od polazišta do mjesta odredišta i izazvati štetu na robi. [4]

Financijski rizici su opasnost koja može onemogućiti da se plaćanje i naplata izvrši na ugovoreni način i u ugovorenom roku. Oni su dijelom posljedica subjektivnih osobina uvoznika koji dovode do toga da kupac ne isplati u roku, a drugim dijelom su posljedica mjera državnih vlasti ili kretanja tečajnih valuta. U vanjskoj trgovini uobičajena je podjela tih rizika na: [4]

- [1] Komercijalne rizike koji proizlaze iz volje dužnika ili jamca da ne izvrše plaćanje ili zbog plativne nesposobnosti, uvijek kada je netko od njih gospodarska organizacija.
- [2] Nekomercijalne rizike kod kojih je dužnik ili jamac država ili netko državno poduzeće.

Financijski rizici mogu se također podijeliti i prema uzrocima i posljedicama u odnosu na novčani aspekt likvidacije vanjskotrgovinskih poslovnih transakcija. [4]

- [1] Rizik cijene je opasnost od poskupljenja predmeta kupoprodaje odnosno od promjene ugovorene visine cijene bilo na štetu kupca ili prodavatelja.

- [2] Rizik izvoznog kredita predstavlja opasnost za izvoznika robe ili usluga na kredit da kupac u inozemstvu neće u ugovorenom roku uz ugovorene uvjete platiti isporučenu robu.
- [3] Rizik konvertiranja nastaje zbog nepostojanja mogućnosti konverzije domaće valute u neku drugu valutu zbog podmirenja dospjelih obveza. Taj se rizik odnosi na odlaganje plaćanja jer država ne izvršava pretvaranje nacionalne valute u drugu valutu ili zadržava dospjelu isplatu.
- [4] Rizik transfera predstavlja doznačavanje valute u inozemstvo te predstavlja nemogućnost izvršenja platnih naloga iz zemlje uvoznika u zemlju izvoznika. Posljedica je autonomnih mjera državnih vlasti u zemlji uvoznika kojima se kupac ometa ili sprječava ispuniti svoje obveze prema dobavljaču.
- [5] Tečajni rizik nastaje kao posljedica nastalih okolnosti na svjetskom novčanom i deviznom tržištu te postoji mogućnost nastanka štete za jednog od poslovnih partnera zbog fluktuirajućih tečajeva valute.
- [6] Valutni rizik nastaje kada se uspostavi novi intervalutarni tečaj neke valute u odnosu na neke druge valute. Javlja se u dva oblika, a to su devalvacija i revalvacija.

Politički rizik je rizik koji nastaje kao posljedica različitih političkih događaja, npr. ratovi, revolucije, nemiri, pobune i sl., kao i druge neočekivane mjere deviznih i drugih ograničenja radi zaštite interesa zemlje u gospodarskom smislu. [4]

4.1. Tržišta na koja su najviše usmjerena osiguravajuća društva

Prema podacima HUU-a hrvatski osiguravatelji na tržištima ostalih država članica EU lani su ostvarili zaračunatu bruto premiju od 434,7 milijuna kuna, što je čak 84,5 % više nego godinu ranije. Hrvatski osiguravatelji najviše prodaju svoje proizvode u Austriji, Sloveniji i Italiji. Među osiguranjima koje hrvatske osiguravajuće kuće prodaju na tržištima država članica EU dominiraju kasko i auto osiguranje. Pojedini hrvatski osiguravatelji uložili su sredstva u gradnju mreže poslovnica i kanala prodaje na tržištima drugih članica EU pa je tako, npr. Euroherc aktivan na austrijskom tržištu, Adriatic i HOK na talijanskom tržištu, a Allianz na slovenskom. [7] Pritom prednjači tržište Austrije (zaračunata bruto premija od 247,3 milijuna kuna), slijedi tržište Slovenije (162,4 milijuna kuna) pa tek ono Italije (18,1 milijun kuna). To je ujedno posljedica ulaska RH u EU i njezina uklapanja na europsko tržište. [13]

4.2. Premija osiguravajućih društava u RH u 2020. godini

Ukupna zaračunata bruto premija Hrvatskih osiguravajućih društava krajem kolovoza 2020. bila je 7,25 milijardi kuna, što je u odnosu na kolovoz 2019. godine 1.9 % manje. Podaci pokazuju rast bruto premije neživotnih osiguranja za 3,7 %, dok je premija u životnim osiguranjima pala za 15,8 %. U prvih 8 mjeseci ove godine sklopljeno je preko milijun polica, što je porast od 1% u odnosu na prethodnu godinu. Najveći udio u tržištu prema zaračunatoj bruto premiji pripada Croatia osiguranju, nakon toga slijedi Euroherc, zatim Allianz Zagreb i na poslijetku je WIENER osiguranje. [8]

5. Zaključak

Iako osiguravajuća društva ugovornim klauzulama i aktima nastoje zaštititi sebe i svoje klijente, na neke situacije ne mogu utjecati. Te situacije najčešće se očituju u različitim tipovima rizika koji označavaju potencijalnu opasnost za obje strane. Samim time, stabilnost osiguravajućih društva često je pod utjecajem situacija koje su van domene njihove kontrole. Upravo radi toga dolazi do situacije kada je ekonomska krhkost partikularnog osiguravajućeg društva naglašena. Iako navedene stvari mogu urušavati integritet osiguravajućih društava, važno je napomenuti da njihova elementarna namjera da zaštite svoje klijente dolazi prije svih tih rizika. Kod Hrvatskih osiguravajućih društva vidimo tendenciju pristupanja tržištima koja su geografski bliska. Naročito je važno istaknuti ulazak Hrvatske u EU iz razloga što je omogućeno osiguravateljskim društvima veći i lakši pristup tržištima koja su profitabilna.

Popis literature

- [1] Andrijević, I., i Klasić, K. (2002). *Tehnika osiguranja i reosiguranja*. Zagreb. str. 35.-43., 61., 67.-84.
- [2] Andrijević, I. (1994). *Vanjskotrgovinsko poslovanje*. Zagreb. Ekonomski fakultet. str. 209.
- [3] Ćurak, M., i Jakovčević, D. (2007). *Osiguranje i rizici*. Zagreb. str. 21., 119.-154. 168.-169., 170.-171., 176.-177.
- [4] Frančišković, I. (2004). *Ekonomika međunarodnog osiguranja*. Rijeka. str. 283.-294.
- [5] Mašić, N. (2008). *Životno osiguranje*. Zagreb. str. 47., 62.-64.
- [6] Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga. *Društva za osiguranje i reosiguranje*. <https://www.hanfa.hr/trziste-osiguranja/registri/drustva-za-osiguranje-i-drustva-za-reosiguranje/>
- [7] *Osiguravatelji sve više prodaju u Austriji i sloveniji*. (2020). <https://novac.jutarnji.hr/makro-mikro/hrvatski-osiguravatelji-sve-vise-prodaju-u-austriji-sloveniji-i-italiji/9852079/>
- [8] *Bruto premija osiguravajućih društava u kolovozu*. (2020). <https://privredni.hr/bruto-premija-osiguravajucih-drustava-u-kolovozu-7-25-milijardi-kuna>
- [9] *Osiguravajuća društva – popis svih osiguravatelja u Hrvatskoj (18.09.2020.)* <https://tockanai.hr/osiguranja/>
- [10] Ugovor o osiguranju – definicija – moj bankar (18.09.2020.) <https://www.moj-bankar.hr/Kazalo/U/Ugovor-o-osiguranju>
- [11] Stipić, M. (2014). *Hrvatski osiguratelji i tržište osiguranja u EU*. Veleučilište Marko Marulić, Knin, No.3-4, str. 77.
- [12] Pešić, M. (2005). *Ulaganje sredstava životnog osiguranja*. Ekonomski pregled, 56 (7-8), str.480- 481.
- [13] *Bruto premija društava za osiguranje lani rekordnih 10,5 milijardi kuna (18.09.2020.)* <https://test.hrportfolio.hr/vijesti/kompanije/bruto-premija-drustava-za-osiguranje-lani-rekordnih-10-5-milijardi-kuna-59410>

Popis tablica

Tablica 1 : Poslovanje CROATIA osiguranja.....	14
Tablica 2 : Poslovanje EUROHERC osiguranja.....	15
Tablica 3 : Poslovanje Generali poslovanja.....	17
Tablica 4 : Poslovanje GRAWE Hrvatska.....	18
Tablica 5 : Poslovanje MERKUR OSIGURANJE.....	19